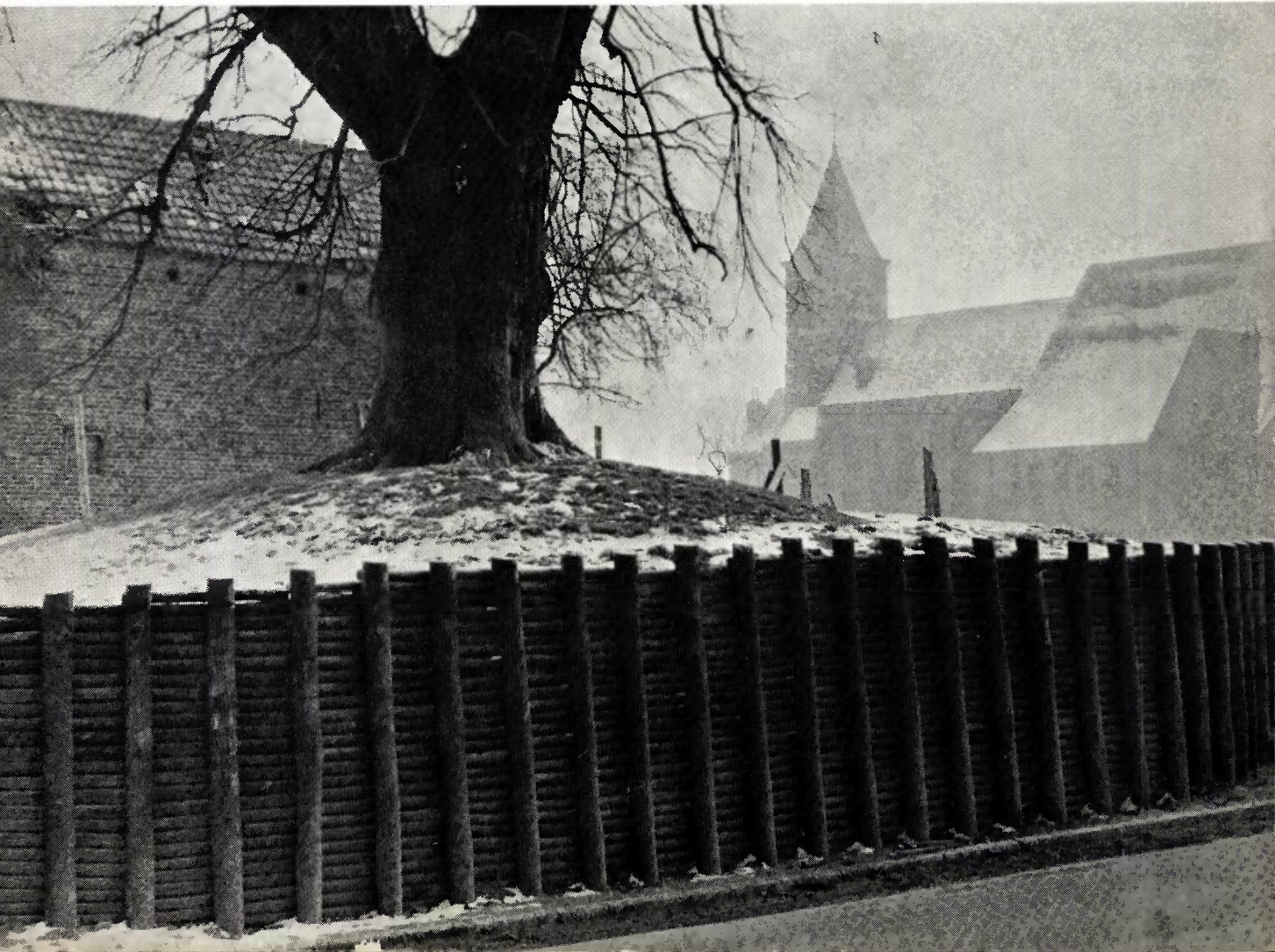

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

60e Jaargang no 4

30 april 1971

ORGAAN VAN HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG

MAASTRICHT, 30 april 1971

REDACTIE: R. Geurts; Dr. P. J. van Nieuwenhoven;
Prof. Dr. J. K. A. van Boven.
Hoofredactie: Mevr. Dr. W. Minis - van de Geyn,
Bondefanten 5, Maastricht (tel. 04400-12556).

ADMINISTRATIE: Adreswijzigingen, opgave van nieuwe leden, bestellingen van Maandbladen te zenden aan administrateur Th. Maassen, Bosquetplein 7, Maastricht. Telefoon 04400-14174.

Afzonderlijke nummers voor niet-leden f 1,50, voor leden f 1,25; dubbelnummers f 2,50 en f 2,—. Auteursrechten voorbehouden.

NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP

Voorzitter: Prof. Dr. J. K. A. van Boven,
Bosquetplein 7, Maastricht.

Secretaresse: Mevr. Dr. L. Wiertz-Hoessels,
Bergerstraat 103, Heer.

Penningmeester: P. Wassenberg, Hertogsingel 87 A, giro 1036366 t.n.v. Natuurhistorisch Genootschap Maastricht.

Lidmaatschap: f 12,50 per jaar (gezinscontributie f 15,—).
Het Maandblad wordt aan alle leden gratis toegezonden.
Prijs voor niet-leden f 15,— per jaar.

INHOUD:

Aankondiging van de maandvergaderingen	46
Uit eigen kring	46
De natuur in	46
Verslagen van de maandvergaderingen	47
H. Hillegers: Stinse flora in Nederland	49
Vincent van Laar: Over twee vindplaatsen van de Ondergrondse Woelmuis in Zuid-Limburg	52
Drs G. Egelie: Het Botanisch station te Weert	58

Foto omslag en blz. 45

Lindeboom, gespaard bij de stadsuitleg te Maastricht in het plan Oud-Caberg. Helaas moesten vele andere exemplaren voor de bijl. o.m. ten behoeve van een parkeerterrein.

AANKONDIGING VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Heerlen op dinsdag 4 mei om 19.30 uur in de aula van het Grotiuscollege.
De heer Bult vertelt over zijn laatste excursie naar de Camarque.

te Maastricht op donderdag 6 mei om 20.00 uur in het Natuurhistorisch Museum.

te Heerlen op dinsdag 1 juni om 19.30 uur in de aula van het Grotiuscollege.

In de maand juni geen maandvergaderingen te Maastricht, doch op zondag 6 juni jaarvergadering te Venlo.

UIT EIGEN KRING

Ir. C. Raedts, oud-direkteur van de Oranje Nassau Mijnen, werd benoemd tot Commandeur in de Orde van Leopold II; de hoge onderscheiding werd hem uitgereikt door de heer Ubachs, Consul van België te Maastricht.

De heer Louis Beaulen herdenkt op zaterdag 1 mei de dag dat hij 25 jaren aan het Natuurhistorisch Museum te Maastricht verbonden is.
Ook voor het Natuurhistorisch Genootschap staat hij steeds klaar. De leden zullen daarom zeker op die dag van hun belangstelling willen doen blijken.

Ons bestuurslid, de heer R. Ex, te Venlo, is in het bestuur opgenomen van de stichting „Botanische Tuin van Steijl”.
Mogelijk zal op zondag 6 juni, na afloop van de jaarvergadering, 's namiddags een excursie naar deze fraaie plantenverzameling georganiseerd kunnen worden.

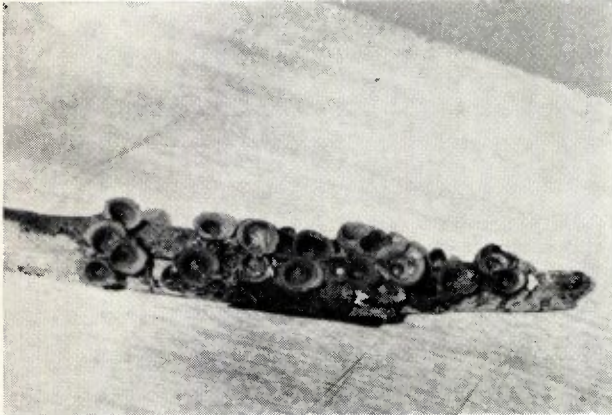
DE NATUUR IN

Excursie's van het Natuurhistorisch Genootschap

- Zondag 2 mei Gezamenlijke excursie van ons Genootschap met de „Naturkundische Arbeitsgemeinschaft” en de „Naturhistorische Verein” uit Wupperthal. Herhaling van een Krijt-excursie zoals die gehouden werd op 8 nov. l.l. (zie aankondiging N.M. Jrg. 59, blz. 138 en 186.)
Vertrek om half 9 vanaf het museum, vanwaar de tocht per bus gemaakt wordt.
Opgave tot deelname zo spoedig mogelijk aan de heer Maassen, Bosquetplein 7, Maastricht. (tel. 04400-14174).
Hieraan voorafgaande bestaat op zaterdagavond 1 mei, om 20.00 uur gelegenheid tot informeel contact met de Duitse natuurvrienden in „King's Club”, Ezelmarkt 10. (I min. gaans vanaf Natuurhistorisch Museum)

Programma excursiecommissie Zuid Limburg

- Zondag 2 mei Wandeling in de bossen rondom Wylré, o.l.v. IVN-Wylré. Vertrek van kasteel Wylré om 14.30 uur.
Vogelexcursie in kasteelpark van Elsloo, o.l.v. IVN-Elsloo. Vertrek van ingang park om 5.00 uur.
1-2-3 mei Naar Bohan aan de rivier Semois in België, o.l.v. IVN-Meerssen. Opgave en inlichtingen dhr. H. Savelberg, Veeweg 20, Meerssen, tel. 04403-2983.
Zaterdag 8 mei Busexcursie, o.l.v. IVN-Brunssum. Inlichtingen bij dhr. Ortman, v. Ruysdaelstraat 6, Brunssum.
Zondag 9 mei Wandeling naar Stammender- en Danikerbos, o.l.v. IVN-Spaubeek. Vertrek van station Spaubeek om 14.30 uur.
Busexcursie Koninklijke tuinen te Laeken-Brussel o.l.v. IVN-Schaesberg/Nieuwenhagen. Opgave en inlichtingen dhr. H. Vinken, Jonkheerstraat 3, Schaesberg.
Busexcursie naar de Grote Peel, o.l.v. IVN-Bocholtz. Opgave door storting van f 6,50 op girorek. 1806966 t.n.v. Pennm. IVN-Bocholtz, of per briefkaart aan dhr. H. J. Merx, Broek 32, te Bocholtz. Vertrek Wilhelminaplein, Bocholtz, om 8.30 uur.

Het gele nestzwammetje. foto: Dr. P. J. van Nieuwenhoven.

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Maastricht op 1 april

Voorzitter opent de vergadering en herinnert nogmaals aan het bezoek van de natuurhistorici uit Wuppertal. De leden van het Genootschap wordt gevraagd zoveel mogelijk aanwezig te willen zijn bij de rondleiding in het Museum op 1 mei, bij de ontvangst zaterdagavond rond 8 uur in „King's Club”, Ezelmarkt 10, en bij de genoemde excursie o.l.v. dr. Montagne op zondag 2 mei, voorzover men deze tocht verleden jaar niet heeft meegemaakt. De heer Montagne vult hierop nog aan, dat uit dit contact met de Zuid-Limburgse zustervereniging als tegen-invitatie een excursie naar het Bergische Land, zal voortvloeien.

De heer M. Meij biedt het Genootschap een door hem samengestelde „Herpetologische Tabel” aan, waarin de in Nederland voorkomende Reptielen en Amphibiën worden beschreven. Het boekje is uitgegeven door District 12 van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie en is voor f 1,50 verkrijgbaar. Men vindt in het boekje ook gegevens over bouw, habitus, vindplaats, eieren, larvale stadia enz.

Naar aanleiding van de discussie op de maandvergadering over de invloed van weersomstandigheden op de draagtijd (zie blz. 30) merkt de heer V. Janssen op dat zoogdieren toch de kalender

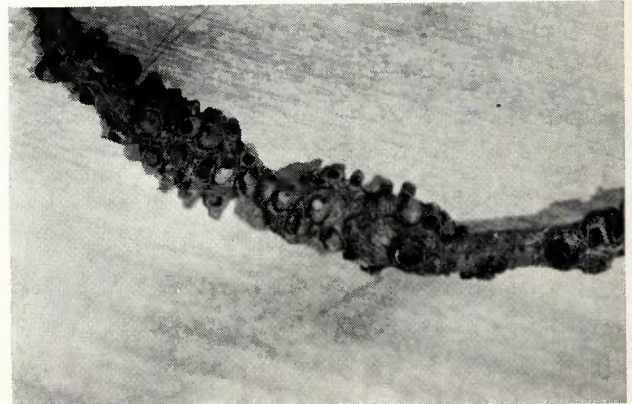
volgen, naar hem uit de literatuur blijkt. Prof. van Boven vult hierop aan, dat insecten daarentegen het klimaat volgen, er is een synchronisatie. Vinden de larven geen pas ontloken blaadjes, dan gaan ze dood en heeft men een slecht insectenjaar. Een ander voorbeeld is een bepaald motje, dat qua voedselplant van Spanje tot Narvik kan voorkomen. Daar de warmtesom in het hoge Noorden te gering is, komt het dier echter maar tot in Bergen voor.

Mevrouw Minis vertoont een tweetal dode takjes. Op een daarvan, *Crucibulum laeve* Huds., het gele nestzwammetje, gevonden in 1969 in het Savelsbos te Gronsveld, zijn een groot aantal open napjes te zien, waarin „eitjes” vol sporen gelegen hebben. Aanvankelijk is het napje afgesloten door 'n dek-seltje dat bij rijpheid verdwijnt; invallende regen-druppels zorgen voor de verspreiding van de sporen „eitjes” van deze buikzwam.

Het tweede takje bevat stengelgalletjes van de galwesp *Andricus testaceipes* HTG forma *sieboldii* HTG - 1969, Vijlenerbos bij Vaals - op eik; deze gallen waren eerst sappig; deze zachte buitenkant verdwijnt en de harde gegroefde kern blijft over; het vlieggat zit bij deze gal ietwat zijdelings. Of-schoon deze gal volgens Docter van Leeuwen vrij algemeen in ons land voor moet komen, bleek ze niet aanwezig in de collectie van het Rijksherbarium te Leiden; beide takjes zijn aan dit instituut afgestaan.

Andricus testaceipes, f. sieboldii.

foto: Dr. P. J. v. N.

De heer Nulens vraagt naar de voortbeweging van rupsen, dit i.v.m. een recente waarneming nabij Valencia, waar enkele groepjes rupsen, elkaar kop aan staart vasthoudend, over de weg gingen. Prof. van Boven antwoordt dat het processie-rupsen zijn die „gezellig” leven. Zij hebben opvallende kleuren, bezitten brandharen en worden dan ook door vogels gemedend.

Na de pauze worden enkele dia's geprojecteerd. Mej. van Wessem laat plaatjes zien, welke door de heer J. van Eijk op aanwijzing van Broeder Thomas Moore gemaakt werden van vleermuizen in de gangen van de Schark.

Hierna laat Prof. van Boven een aantal dia's zien van schimmels die in symbiose leven met insecten. Veel van dit interessant materiaal werd door Spr. verzameld tijdens diens laatste studiereis in Congo. Er is over dit verschijnsel nog weinig gepubliceerd, zodat Spr. zich bereid verklaart een en ander, voorzien van illustraties in een volgend maandblad in een artikeltje te verwerken.

te Heerlen op 6 april

Dr Bruna laat een lijst rondgaan gericht aan Ge-deputeerde Staten van Limburg, waarop de aanwezigen met nadruk pleiten voor het behoud van het Geologisch Bureau te Heerlen.

Daarna deelt hij mee dat hij te Heerlen aan de Geleenbeek in de buurt van de Tichelbeekstraat een Witgatje, *Tringa ochropus*, waargenomen heeft. Deze vogel broedt van de Poolcirkel tot Noord Duitsland. Op de doortrek is dit dier, vooral in de kuststreek, een vrij normale verschijning, een enkele maal werd ook een exemplaar gezien dat in ons land overzomerde.

Verder vestigde hij de aandacht op het z.g. druppelen bij grassen. De wortels blijven regelmatig water, waarin sterk verdunde zouten opgelost zijn, opnemen. Het water moet grotendeels weer door de huidmondjes verdampen. Indien dit echter niet of nauwelijks mogelijk is tijdens een periode van grote luchtvochtigheid, dan wordt het overtollige water via de nerf door waterporiën actief naar buiten geperst. Men ziet ter plaatse van het uiteinde van de nerf aan de bladrand een druppel verschijnen. Waterporiën zijn in bouw en functie veranderde huidmondjes. Andere voorbeelden van

planten waar dit verschijnsel goed waar te nemen valt zijn Oostindische kers en Aronskelk.

Op de vergadering van 4 febr. te Maastricht heeft de heer Gregoire zijn verbazing uitgesproken over het feit dat hij herhaaldelijk waargenomen had, dat mussen wilde Tortels achtervolgen. Dr Dijkstra deelt mee dat het een heel gewoon verschijnsel is dat een mus een plotseling opvliegende of overvliegende tortel achtervolgt. Volgens hem heeft dit niets te maken met agressie; op de voederplaats negeren de soorten elkaar volkomen. Hij ziet het meer als een spel. Zo'n plotseling overschietende duif prikkelt de mus (niet de mussen) tot navolging. Zien vliegen doet vliegen, zoals Prof. K. Lorentz constateerde bij torenkraaien. Zien eten is een prikkel voor mensen en dieren om ook te gaan eten, ook al zijn ze juist verzadigd.

Mussen achtervolgen niet alleen tortels maar ook postduiven. Ook spreuwen en merels laten zich wel tot een dergelijk spelletje verleiden. Men zie ook Vanellus, 1961, 4, p. 79.

te Echt op 20 februari

De heer W. Vranken vertelt het volgende: op zondag 9 mei 1970 ontdekte ik tijdens een vlinderjacht een nest langs de waterkant aan de zuidzijde van de Doort. Het van lisdoddenbladeren vervaardigde nest bevond zich in een grote pol van de priembies. Er lagen 6 ovale eieren in met een geelbruine grondkleur en roodbruine of roestkleurige vlekjes en stipjes. Drie weken later bezocht ik met de heer De Ree het nest, de eijes waren uitgekomen, de jongen zaten nog in het nest. We konden vaststellen dat we te doen hadden met het Waterhoentje (*Gallinula chloropus chloropus*). Opeens maakte een van ons 'n verkeerde beweging en 5 van de kleine vogeltjes schoten het water in, de lokroep van de moeder volgde. Dan volgt ook ineens het achterblijvertje („nakomertje”): een geplons, een gepiep en 't verdwijnt in de bek van een groene waterkikker (*Rana esculenta*) . . . ik sta perplex . . . maar de heer De Ree springt in het water, grijpt de kikker en trekt het slachtoffertje aan zijn pootjes uit de bek van de kikvors. Na 'n minuut of 3, 4 vertoont het weer tekenen van leven. We zetten het weer op het nest.

We zijn verbaasd naar huis gegaan . . .

STINSEFLORA IN NEDERLAND

door H. Hillegers*
Maastricht

Onder stinseplanten verstaat Van der Ploeg, de expert van de stinseflora, die soorten hogere planten die in Friesland uitsluitend in „stinsen” (versterkte hereboerderijen, kasteeltjes, e.d.) voorkomen en die synantroop verspreid zijn (d.w.z. door toedoen van de mens hier terecht zijn gekomen).

Het gaat hier dus om soorten die in een parkachtige omgeving soms massaal voorkomen, maar die niet op natuurlijke standplaatsen in Friesland te vinden zijn. Ze horen hier kennelijk niet thuis, toch bloeien ze zeer rijkelijk en lijken deel uit te maken van de natuurlijke vegetatie ter plaatse.

* Het onderstaande is een samenvatting van een lezing gehouden door de auteur op 4 februari j.l. voor het Natuurhistorisch Genootschap.

Stinse planten — sneeuwkllokje — in het park van kasteel-klooster Blankenberg te Cadier en Keer.
Foto: Dr. P. J. van Nieuwenhoven.

Wat het voorkomen van de stinseflora betreft, dringen zich twee vragen op: wanneer zijn deze planten hier terecht gekomen? (historisch aspect). waar komen deze planten vandaan? (geografisch aspect).

Deze planten zijn mogelijk:

1. door kruisridders naar Friesland gebracht als herinnering aan het Heilige Land
2. door familieleden van het geslacht „Martena” uit Zuid-Duitsland meegebracht als herinnering aan hun „stamland”
3. restanten van Kloostertuinplanten.

In mijn Groninger studententijd had ik gelegenheid het stinseplanten probleem nader te onderzoeken door een mogelijke stinseflora voor de provincie Groningen te constateren (Groningen en Friesland vertonen geografisch, economisch, historisch, enz. veel overeenkomsten).

Verder heb ik nog een literatuuronderzoek verricht naar alle stinse planten, met het doel een betere verklaring te geven van het „van waar” en „wanneer” der stinse planten.

Behalve Friesland bleken ook andere Nederlandse provincies stinse flora's te herbergen: Noord en Zuid Holland (in de kasteelparken langs de binnenduinrand), Utrecht (buitenplaatsen langs de Vecht) en Gelderland (Betuwe-kasteeltjes) beschreven door resp. Doing, Van der Voo en Jansen.

Van elke als stinse plant bekende soort werd nagegaan: het natuurlijke verspreidingsgebied, de natuurlijke standplaats, de bloeitijd, de waarde als sierplant en/of medicinale plant, en de tijd van introductie in Nederland.

Hieruit bleek dat de groep der stinse planten uiteenvalt in 3 groepen:

- I. een kerngroep: door ondergetekende betiteld als „stinseplant in engere zin” met de volgende karakteristieken:
 - areaalgrens van het natuurlijk verspreidingsgebied door of vlak langs Nederland;
 - of areaalgrens van het natuurlijk verspreidingsgebied door eeuwenlange cultuur onduidelijk;

tussen 1700 en 1800 als sierplant gewaardeerd en aangeplant, meest medicinaal; soorten van \pm voedselrijke, vochtige loofbossen en graslanden; bloeitijd in voorjaar; overblijvende soorten.

II. een kleinere groep: „stinse plant in ruimere zin” met o.a. de volgende karakteristieken:

- areaalgrens ver buiten Nederland;
- recent in Nederland geïntroduceerd, meest na 1850;

soorten van \pm voedselrijke, vochtige loofbossen en graslanden; bloeitijd in voorjaar; overblijvende soorten.

III. een zeer kleine groep „stinse milieuplant” karakteristieken:

Nederland ligt binnen het natuurlijk verspreidingsgebied; niet synantroop maar op natuurlijke wijze verspreid in stinse milieus; niet of nauwelijks als sier- of medicinale plant gewaardeerd.

Samenvattend kan dus gezegd worden dat: Stinse planten in engere zin oude sierplanten zijn die door de mens tussen 1700 en 1800 uit natuurlijke groeiplaatsen gehaald zijn en zich in aangepaste milieus hebben kunnen handhaven; elk gebied heeft zijn eigen stinse planten in engere zin; zo zal waarschijnlijk Zuid Limburg méér elementen uit Midden Europa bezitten; introductie van sierplanten direct uit natuurlijke standplaatsen naar tuinen duurt voort. (hier in Zuid Limburg: *Vinca minor*, Primulasoorten e.d.)

Teneinde geïnformeerd te worden over het voorkomen van een stinseflora in Limburg verzoek ik gaarne aan de leden van het Natuurhistorisch Genootschap om aan de hand van nevenstaande tabel in hun omgeving gegevens hierover te verzamelen; eventueel zijn losse invultabellen verkrijgbaar bij de administratie van het Natuurhistorisch Genootschap, p.a. de heer Maassen, Bosquetplein 7 te Maastricht (tel. 04400 - 14174). Gaarne opzending aan H. Hillegers: Bergerstraat 99, Maastricht.

ONDERZOEK STINSE FLORA IN LIMBURG

naam van de stins :
 gemeente :
 datum van de waarneming :

naam van de waarnemer :
 adres en woonplaats :
 telefoon :

SOORTEN	1	2		3		1	2		3
		a	b				a	b	
Vrouwemantel		a	b		Lenteklokje		a	b	
<i>A. vulgaris</i>					<i>L. vernum</i>				
Daslook					Turkse lelie				
<i>A. ursinum</i>					<i>L. martagon</i>				
Apenijnse anemoon					Druifhyacinth				
<i>A. apennina</i>					<i>M. botryoïdes</i>				
Bosanemoon					Gele narcis				
<i>A. nemorosa</i>					<i>N. pseudonarcissus</i>				
Gele anemoon					Knikkende vogelmelk				
<i>A. ranunculoïdes</i>					<i>O. umbellatum</i>				
Italiaanse aronskelk					Salomonszegel				
<i>A. italicum</i>					<i>P. multiflorum</i>				
Gevlekte aronskelk					Adderwortel				
<i>A. maculatum</i>					<i>P. bistorta</i>				
O. L. Vrouwebedstro					Stengelloze sleutelbloem				
<i>A. odorata</i>					<i>P. vulgaris</i>				
Akelei					Gewone sleutelbloem				
<i>A. vulgaris</i>					<i>P. veris</i>				
Sneeuwroem					Slanke sleutelbloem				
<i>Ch. luciliae</i>					<i>P. elatior</i>				
Sneeuwroem					Knolsteenbreek				
<i>Ch. sardensis</i>					<i>S. granulata</i>				
Herfsttijloos					Sterhyacinth				
<i>C. autumnale</i>					<i>Sc. bifolia</i>				
Holwortel					Spaanse sterhyacinth				
<i>C. cava</i>					<i>S. hispanica</i>				
Helmbloem					Italiaanse sterhyacinth				
<i>C. solida</i>					<i>S. italica</i>				
Voorjaarszonnebloem					Wilde hyacinth				
<i>D. pardalianches</i>					<i>S. non-scripta</i>				
Winterakoniet					Siberische sterhyacinth				
<i>E. hiemalis</i>					<i>S. sibirica</i>				
Keizerskroon					Bostulp				
<i>F. imperialis</i>					<i>T. sylvestris</i>				
Bosgeelster					Maagdepalm				
<i>G. lutea</i>					<i>V. minor</i>				
Sneeuwkllokje					Maarts viooltje				
<i>G. nivalis</i>					<i>V. odorata</i>				
Wrangwortel					Vingerhoedskruid				
<i>H. viridis</i>					<i>D. purpurea</i>				
Gevlekte dovenetel					Bosvergeetmijniet				
<i>L. maculatum</i>					<i>M. sylvatica</i>				
Zomerklokje									
<i>L. aestivum</i>									

1: aantal bloeiende planten.

2: a) komt de soort spontaan verwilderd voor?

2: b) blijft ze beperkt tot vakjes of breidt ze zich uit?

Aangeven met + of -, indien onzeker +/-.

3: wanneer is de soort hier geplant?

Gaarne situatieschets op achterzijde.

OVER TWEE VINDPLAATSEN VAN DE
ONDERGRONDSE WOELMUIS
PITYMYS SUBTERRANEUS (DE SELYS
LONGCHAMPS 1836), IN ZUID-LIMBURG

door Vincent van Laar

De Ondergrondse woelmuis, *Pitymys subterraneus* De Selys Longchamps 1836, is in Nederland uitsluitend aangetroffen in het gebied ten zuiden en ten oosten van de grote rivieren. Hier schijnt de soort, van Zeeuws Vlaanderen tot in Noord-Limburg, regelmatig verspreid voor te komen. Dit verspreidingsbeeld berust echter hoofdzakelijk op vondsten van schedelresten in de braakballen van roofvogels en uilen, zodat over de werkelijke verspreiding en daardoor over de biotoopkeuze eigenlijk nog maar weinig bekend is (vgl. Husson, 1957, p. 71 en Van Wijngaarden, 1961, p. 19).

Enkele recente vangsten van de Ondergrondse woelmuis in Zuid-Limburg vormen daarom de aanleiding hier twee aspecten uit de biologie van *Pitymys* nader te beschrijven, nl. de biotoopkeuze en vervolgens het intraspecifieke gedrag.

1. De biotoopkeuze

Op de volgende twee plaatsen werden verzameld:

- a. 19-VII-1968, 1 ♂ gevangen om 21.30 uur op een woelmuizenpaadje langs de rand van een oude kersenboomgaard achter de Gerendalshoeve, Staatsnatuurreserveaat Het Gerendal, gem. Valkenburg-Houthem.
Hoogte en expositie van de vindplaats: ca. 120m + NAP, zuidoost.
Oorspronkelijk bosgezelschap: Querco-Carpinetum (Stellario-Carpinetum).
- b. 16 en 17-VII-1969, 1 ♀ en 1 ♂ op dezelfde plaats gevangen in een bosvegetatie op de Wijngaardsberg, Riesenberg, Staatsnatuurreserveaat Het Savelsbos c.a., gem. Gronsveld.
Hoogte en expositie van de vindplaats: ca. 95m + NAP, zuid.
Bosgezelschap: Querco-Carpinetum (Stellario-Carpinetum).

Enige jaren geleden is een gedeelte van het bos op de Wijngaardsberg gekapt, waarbij een aantal oude, ca. 18 m hoge bomen werd gespaard (*Acer pseudoplatanus* en *Ulmus carpinifolia*). Op een afstand van ca. 1½ m van elkaar zijn daarna jonge Esdoorns, *Acer pseudoplatanus*, ingeplant, die thans een 2 tot 2½ m hoog zijn. Tussen deze jonge aanplant vindt men een ruige, tot ca. 1 m hoge kruidenbegroeiing. De aangetroffen soorten zijn in tabel 1 samengevat, waarbij tevens hun bedekingsgraad en sociabiliteit zijn aangegeven.

Dolle kervel, <i>Chaerophyllum temulum</i>	3.3
Boskortsteel, <i>Brachypodium sylvaticum</i>	2.3
Bosrank, <i>Clematis vitalba</i>	2.3
Grassen (verdord), <i>Gramineae</i> indet.	1.4
Look zonder look, <i>Alliaria petiolata</i>	1.2
Bosandoorn, <i>Stachys sylvatica</i>	1.2
Klimop, <i>Hedera helix</i>	+2
Ruwe melkdistel, <i>Sonchus asper</i>	+2
Gevlekte aronskelk, <i>Arum maculatum</i>	+1
Robertskruid, <i>Geranium robertianum</i>	+1
Heggerank, <i>Bryonia dioica</i>	+1
Grote brandnetel, <i>Urtica dioica</i>	+1
Kruldistel, <i>Carduus crispus</i>	+1
Bladmossen, <i>Musci</i> (op kalkstenen)	+2

Tabel 1 — Table 1

De meeste van deze plantensoorten (*Chaerophyllum temulum*, *Alliaria petiolata*, *Geranium robertianum*, *Bryonia dioica*, *Urtica dioica* en *Carduus crispus*) zijn, evenals de in de nabijheid van de vindplaats veelvuldig voorkomende Gevlekte scheerling, *Conium maculatum*, ken- of differentiërende taxa uit associaties behorende tot de Bijvoet-klasse (*Artemisietea vulgaris*). Het zijn plantengemeenschappen die voorkomen in stikstofrijke, relatief stabiele gradientmilieus, o.a. op wegbermen en langs bemeste of op andere wijze ruderaal beïnvloede bosranden en struwelen. Ook *Sonchus asper*, kentaxon van de Ganzenvoet-klasse (*Chenopodietea*) wijst op een ruderaal bodem (Westhoff en Den Held, 1969, p. 81 en 115). Deze storing van de bodem is mogelijk indertijd veroorzaakt door de aanwezigheid van

een boerenbedrijf op dit gedeelte van de Riesen-
berg. Ook het storten van afval door een cham-
pignonkwekerij (tot omstreeks 1966 aanwezig in
de Wijngaardsberggroeve) kan een dergelijke
storing te weeg hebben gebracht.

De overige plantensoorten zijn ken- of differen-
tiërende taxa uit mantel- en/of bosgezelschappen.

Van belang voor *Pitymys*, vooral gezien zijn on-
dergrondse levenswijze en voedselkeuze, lijkt ook
het feit dat alle kruiden (uitgezonderd *Sonchus*
asper en *Geranium robertianum*) twee- of meer-

jarige soorten zijn, planten dus die met onder-
grondse delen overwinteren en zodoende *Pitymys*
ook buiten de vegetatieperiode van voedsel kun-
nen voorzien. Opmerkelijk is dat ook de vind-
plaatsen van de Ondergrondse woelmuis in het
oerwoud van Bialowieza, Polen (*Carpinetum typi-*
cum en *Quercu-Carpinetum*) gekenmerkt zijn door
het voorkomen van kruiden die met ondergrondse
stengeldelen (o.a. bollen) overwinteren (Wasi-
lewski, 1960, p. 191).

Fysionomisch stemt de vangplaats van *Pitymys*

Biotoop van de Ondergrondse Woelmuis op de Riesenberg te Gronsveld.

foto: Dr. P. J. van Nieuwenhoven.

op de Riesenberg in grote trekken overeen met de vindplaats in het Gerendal. De daar gelegen kersenboomgaard is, hoewel sterk antropogeen, een vegetatie waarbij de boométage bestaat uit enkele verspreide bomen, een „spartelgenbos” waaronder struik- en kruidenétage weinig of niet tot ontwikkeling komen door geregeld maaien. Aan de rand van de boomgaard, nabij een bosje achter de Gerendalshoeve, krijgt de ruigte wat meer kans: hier werd *Pitymys* dan ook aangetroffen.

Ook andere waarnemingen uit Zuid-Limburg wekken sterk de indruk dat boomgaarden met in de nabijheid struikgewas en ruigte voor de Ondergrondse woelmuis een gunstig biotoop vormen. Zo werd in de herfst van 1952 een aantal Ondergrondse woelmuizen aangetroffen in een voederbietenkuil in een complex van (beweide) hoogstamboomgaarden en akkers, even ten noorden van Gulpen. De boomgaarden en akkers waren alle omgeven door een houtwal.

In de zomer van 1953 werden enkele Ondergrondse woelmuizen gevangen in een verwaarloosde hoogstamboomgaard, waarin opvallend veel Vogelmelk (*Ornithogalum spec.*) voorkwam. Ook deze boomgaard was omgeven door een houtwal (waarnemingen en mededelingen van Dr. A. van Wijngaarden, R.I.N., Zeist).

Behalve deze vindplaatsen uit *oude* boomgaarden passen ook de door Mulder (1969, p. 14) vermelde vangsten van 1♂ en 1♀ Ondergrondse woelmuis in een met ruigte begroeide jonge kersenboomgaard achter kasteel Mheer (gem. Mheer) in het hierboven geschetste beeld van een spartelgenbos met ruderaal ondergroei.

Op deze wijze geïnterpreteerd, laten de vindplaatsgegevens zich zeker rijmen met de resultaten van een onderzoek naar de successie van de zoogdierfauna in een bergwoud in de Hoge Tatra, Tsjechoslowakije (Kratohvil en Gaisler, 1967). Hierbij bleek, dat in zes bosgedelten, behorend tot een

Detail biotoop van de Ondergrondse Woelmuis op de Riesenberg te Gronsveld.

foto: Dr. P. J. van Nieuwenhoven.

zelfde bosgezelschap (Sorбето-Piceetum) doch van verschillende leeftijd (resp. 1-10, 10-20, 20-30, 50-60, 60-70 en 100-110 jaren oud), de samenstelling en presentie van de kleine zoogdiersoorten verschillend waren. Hoewel de Ondergrondse woelmuis in alle bosgedeelten werd gevangen, kwam deze soort veruit het meeste voor in het jonge bos (1-10 jaren oud). Kratochvil en Gaisler beschouwen *Pitymys* derhalve als een bosbewonende soort, die in oude vegetaties relatief weinig voorkomt, doch die zodra het bos geveld wordt sterk in aantal toeneemt om daarna in het eerste successtadium zijn grootste populatiedichtheid te bereiken.

Planten die in dit stadium algemeen voorkomen zijn vooral licht- en stikstofminnende soorten en meestal ken- of differentiërende taxa uit kapvlakte associaties (*Epilobietea angustifolii*). Ook op de door Von Lehmann (1955, p. 8) beschreven *Pitymys*-vindplaatsen in de Voreifel, Duitsland, werden soorten uit deze plantengemeenschappen gevonden.

Plantenecologisch gezien zijn dergelijke vegetaties nauw verwant met die der *Artemisietea vulgaris*, zodat we de ondergrondse woelmuis wel mogen beschouwen als een bewoner van plantengemeenschappen die behoren tot de door Westhoff en Den Held (loc. cit., p. 104-127) onderscheiden „Formatie” van de „meersoortige, min of meer open, secundaire, niet zeer stabiele vegetaties, hoofdzakelijk door meerjarige planten gevormd en voorkomend op gestoorde, stikstofrijke, zowel natuurlijke als antropogene substraten”.

Het lijkt er inderdaad op, dat zowel de aanwezigheid van bomen als die van struiken of struwelen voor *Pitymys* van minder betekenis is dan het voorkomen van ruderaal kruidengemeenschappen uit bovengenoemde „Formatie”.

Een aanwijzing hiervoor vonden we in 1962 tijdens een zoogdierinventarisatie in de omgeving van Ambleteuse, dép. Pas-de-Calais, Frankrijk (Daan, Flik en Van Laar, 1963, p. 12). Hier bleek de Ondergrondse woelmuis voor te komen in een duinstruweel van Duindoorn, *Hippophae rham-*

noides en Kruiwilg, *Salix repens*, waartussen een dichte gras- en kruidenvegetatie groeide. Op een andere vindplaats, bij Wattermel (Audinghen), werd *Pitymys* zelfs gevangen in een met biezen, *Scirpus spec.*, begroeide greppel in een weiland. Helaas beschikken we over te weinig gegevens om na te gaan tot welke plantengemeenschappen deze vegetaties behoorden. Zij waren duidelijk ruderaal beïnvloed.

2. Het intraspecifieke gedrag

Von Lehmann (loc. cit., p. 9) heeft er op gewezen dat de Ondergrondse woelmuis in de Voreifel dikwijls in de onmiddellijke nabijheid van de Aardmuis, *Microtus agrestis* (Linné 1761) kan voorkomen, mogelijk zelfs met deze soort dezelfde holen bewoont. Daarentegen vond hij *Pitymys* nimmer samen met de aan de Aardmuis nauw verwante Veldmuis, *Microtus arvalis* (Pallas 1778), ook al verschilden de vindplaatsen van *M. arvalis* ogenschijnlijk in niets van die waar *Pitymys* naast *M. agrestis* werd gevangen.

Het is in dit verband de moeite waard, om ook aan het Nederlandse en Noordfranse materiaal na te gaan in hoeverre *Pitymys* samen met *M. agrestis* voorkomt en het gezelschap van *M. arvalis* mijdt.

Daartoe zijn in tabel 2 de vangsten van *P. subterraneus* en van de andere soorten kleine zoogdieren (behalve *M. agrestis* ook de Dwergspitsmuis, *Sorex minutus* Linné 1766, Bosspitsmuis, *Sorex araneus* Linné 1758, Huispitsmuis, *Crocidura russula* (Hermann 1780), Rosse woelmuis, *Clethrionomys glareolus* (Schreber 1780) en Bosmuis, *Apodemus sylvaticus* (Linné 1758) die op de vindplaatsen werden aangetroffen, samengevat.

De gegevens uit de boomgaard bij kasteel Mheer zijn ontleend aan Mulder (loc. cit., p. 14), die uit Noord-Frankrijk aan Daan c.s. (loc. cit., p. 12).

Uit deze gegevens blijkt inderdaad dat *Pitymys* vrijwel steeds in gezelschap van de Aardmuis voorkomt en dat nimmer een Veldmuis op een vangplaats gelijktijdig met een ondergrondse

Trapping locality Vindplaats	Datum Date	S. minutus	S. araneus	C. russula	C. glareolus	P. subterraneus	M. agrestis	A. sylvaticus
Gerendal	19-VIII-1968		x			x	x	
Riesenberg	16/17-VII -1969				x	x		x
Kasteel Mheer	15/19-VII -1969		x			x	x	
Ambletuse	30-V -1962	x	x	x	x	x	x	
Wattermel	1-VI -1962		x			x	x	

Tabel 2 — Table 2

woelmuis werd aangetroffen. Ook vangsten in de wijdere omgeving van de *Pitymys*-vindplaatsen leverden noch in Limburg (zie ook Mulder, loc. cit.), noch in Tsjechoslowakije (vgl. Kratochvil en Gaisler, loc. cit., p. 317) noch bij Wattermel in Frankrijk een Veldmuis op.

Daarentegen werd ten oosten van Ambletuse een Veldmuis (tesamen met 5 Bosspitsmuizen) in een grasland gevangen, doch deze vindplaats verschilde door zijn goed onderhouden staat wel zeer veel van de ruigten waarin de Aardmuis en de Ondergrondse woelmuis werden aangetroffen.

De conclusie van Von Lehmann (loc. cit. p. 10) dat de Veldmuis „bei ähnlichen Umweltansprüchen stets das Revier allein beherrscht” en derhalve „zweifellos eine Überlegenheit der Feldmaus durch ihre verhaltensweise angenommen werden (muss)” lijkt voor deze Nederlandse en Noordfranse vindplaatsen dan ook niet van toepassing. Er is hier eerder sprake van een ecologisch gescheiden voorkomen van Veld- en Aardmuis. (vgl. ook Van Wijngaarden, loc. cit., p. 20), waarbij dan de Ondergrondse woelmuis dezelfde biotopen kan bewonen als de Aardmuis.

Dat *Pitymys* van dezelfde hollen gebruik maakt als de Aardmuis, kon niet worden vastgesteld. Wél werd de Ondergrondse woelmuis in het Gerendal op het zelfde looppadje gevangen als de Aardmuis.

Summary

Two trapping localities of the Pine vole, *Pitymys subterraneus*, are described in the Province of Limburg, The Netherlands: one from an orchard (2 km SE from the town of Valkenburg) and the other from a clearing in the National Nature Reserve „Het Savelsbos” (4 km SE from the town of Maastricht).

Both localities originally belonged to the wood-association *Quercus-Carpinetum* (*Stellario Carpinetum*), but through the influence of men the vegetation was altered drastically.

Although obviously quite different, the orchard and the area where timber felling has been completed show several structural similarities.

Both are characterised by scattered trees, resp. cherry trees in the orchard and some *Acer pseudoplatanus* and *Ulmus carpinifolia* on the clearing. Underneath and in the neighbourhood vegetations of young wood and shrubs are found, alternating with a rough flora of herbs.

These groundvegetations have a ruderal character and belong to associations from the Classis *Artemisietea vulgaris* (Westhoff & Den Held, 1969) (table 1).

P. subterraneus has also been found on clearings in Central Europe, where associations from the classis *Epilobietea angustifolii* predominate (Von Lehmann, 1955, Kratochvil & Gaisler, 1967), which, from a plant ecological point of view, are closely related to the association found in Limburg.

It is stressed however that neither the presence of full grown trees, nor the shrub vegetation is of major importance for the occurrence of *P. subterraneus*, as it has also been found in the Pas-de-Chalais area (France) in a shrubbery of *Hippophae rhamnoides* and *Salix repens* and in a grassland with *Scirpus* (Daan, Flik & Van Laar, 1963).

All habitats have in common that the vegetations consist of photophilous and nitrophilous and mainly biennial or perennial species. The subterranean parts of these plants may be valuable as food for *Pitymys* in winter.

Attention is also called to the phenomenon observed by Von Lehmann (loc. cit.) that the Pine Vole is nearly always found together with the Short-tailed Vole, *Microtus agrestis*, but never seems to be accompanied by the Common Vole, *Microtus arvalis*.

This was also observed in Limburg and the North of France. Moreover the species *Sorex minutus*, *Sorex araneus*, *Crocidura russula*, *Clethrionomys glareolus* and *Apodemus sylvaticus* were caught in the same area (see table 2).

Literatuur:

Daan, N., B. J. G. Flik en V. van Laar, 1963 — Onderzoek naar de zoogdierfauna. In: Verslag van de zoölogische werkexcursie naar Ambleteuse van 26 mei t/m 8 juni 1962, georganiseerd door het Zoölogisch Museum en het Dierfysiologisch Laboratorium van de Universiteit van Amsterdam, pp. 9-17, 1 tab., 1 krt. (stencil).

Husson, A. M., 1957 — Faunistische gegevens over de zoogdieren van Zuid-Limburg. *Natuurhist. Maandblad* 46, 5/6: 61-81.

Kratochvil, J. en J. Gaisler, 1967 — Die Sukzession der kleinen Erdsäugetiere in einem Bergwald *Sorbeto-Piceetum*. *Zool. Listy* 16, 4: 301-324, 5 tab., 10 fig.

Lehmann, E. von, 1955 — Über die Untergrundmaus und Waldspitzmaus in NW-Europa. *Bonn. zool. Beitr.* 6, 1/2: 8-27, 6 tab., 3 fig., 1 krt.

Mulder, J., 1969 — Klapvallenverslag Zomerkamp ZWG 1969 (Mheer, Z.L.). *De Bosmuis* 7, 4: 11-18, 2 tab., 2 fig., 1 krt.

Wasilewski, W., 1960 — Angaben zur Biologie und Morphologie der Kurzhohrmaus, *Pitymys subterraneus* (de Selys Longchamps 1835). *Acta Theriol.* 4, 12: 185-247, 14 tab., 10 fig.

Westhoff, V. en A. J. den Held, 1969 — Plantengemeenschappen in Nederland. Zutphen, 324 pp., 36 afb.

Wijngaarden, A. van, 1961 — De Nederlandse knaagdieren — *Rodentia*. *Wetensch. Med. K.N.N.V.*, no. 40, 31 pp., 1 tab., 13 fig., 1 krt.

HET EERSTE VELDBIOLOGISCH STATION IN DE PROVINCIE LIMBURG

HET BOTANISCH STATION TE WEERT

door drs. G. C. M. Egelie
Biohistorisch Instituut, Utrecht.

„Waarneming der planten in haar eigen omgeving, op de natuurlijke groeiplaatsen, kan er veel toe bijdragen ons een juister inzicht in haar leven te verschaffen. Van den andere kant is eenigszins dieper doordringen in deze verschijnselen niet mogelijk zonder instrumenten, zonder werkruimte, kortom zonder laboratorium met de daarbij behorende hulpmiddelen. Deze overwegingen hebben op verschillende plaatsen elders reeds geleid tot het oprichten, midden in of in de onmiddellijke nabijheid van den wilden plantengroei, in het bosch, op de bergen, aan het strand, van botanische stations.”

Deze woorden zouden gesproken kunnen zijn bij het in gebruik nemen van het Natuurwetenschappelijk Veldstation te Cadier en Keer op 18 april N-70. Maar ze zijn ontleend aan de propagandafolder 'De Nederlandsche Botanische Vereeniging', uitgegeven rond het jaar 1910.

Waarschijnlijk heeft niemand van de aanwezigen bij die officiële opening in Cadier en Keer geweten, dat het eerste Limburgse Veldstation in Weert heeft gestaan.

Al tegen het eind van de vorige eeuw bestaat er een grote belangstelling voor de Peel bij enkele nederlandse botanici van naam. Onder hen is dr. J. W. C. Goethart, vice-president van de Nederlandsche Botanische Vereeniging. (in dit artikel verder aangeduid met N.B.V.)

De Peel, ten dele gekultiveerd, en voor een deel nog vrij woest heidelandschap, met tal van grote en kleinere plassen en moerassen, geeft dan nog een tamelijk volledig beeld van de verschillende stadia van veenvorming op een dergelijke ondergrond.

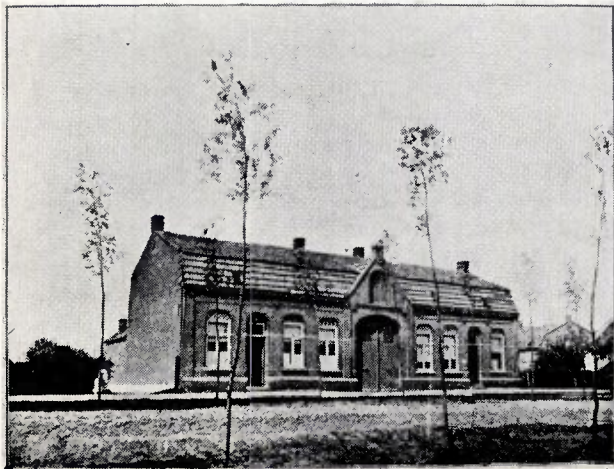
De belangstelling gaat zich op Weert concentreren wanneer daar kort na elkaar enkele voor ons land

bijzondere planten worden gevonden. De eerste belangrijke vondst was de herontdekking van *Spiranthes Aestivalis*, de Zomerschroeforchis. De andere vondst betrof de Biesvaren, officieel bekend onder de naam *Isoëtes*. Al staan beide ontdekkingen op naam van erkende nederlandse botanici, in feite werd de Biesvaren ontdekt door Mathijs Ver Straeten, en de Schroeforchis door zijn vrouw, Aletta Alida Zom.

Ver Straeten, hoofd van de Openbare Lagere School te Weert en directeur van de Rijksnormaalschool, maakt zich aan het begin van deze eeuw al ernstige zorgen over het verloren gaan van het unieke Peellandschap. Hij probeert de grote natuurwetenschappelijke verenigingen in ons land ertoe over te halen de bedreigde terreinen aan te kopen voor het te laat is.

Meer dan eens gidst hij de nederlandse botanici, die in Weert op bezoek zijn, op hun tochten door de omgeving, waarin hij zelf vaak alleen of met vrouw en kinderen rondzwerft op zoek naar planten. Geen wonder dan ook, dat Goethart hem vraagt eens uit te zien naar een gebouw, dat als veldstation kan gebruikt worden voor het onderzoek van de Peel.

Het Kok Ankersmit-laboratorium te Weert, omstreeks 1910. (linker helft van het kompleks).

Op 18 januari 1905 schrijft Ver Straeten: „Er is in Weert op 't oogenblik één enkel huis open en dat is toevallig iets geheel in Uw geest. 't Is nieuw sedert verleden jaar, ligt buiten de stad en doet f 100,— huur per jaar.” Het bedoelde huis ligt aan de Buitenwal bij de Molenpoort, de tegenwoordige Wilhelminasingel. Het huis staat er nog en zoals uit een foto die rond 1910 gemaakt is blijkt, werd er sindsdien aan het uiterlijk niet zoveel veranderd.

De N.B.V. besluit het huis met ingang van 1 maart 1905 voor de tijd van één jaar te huren van de eigenaar, Mathieu Kneepkens, grossier in Koloniale Waren te Weert. Goethart krijgt de algemene leiding en aan Ver Straeten vertrouwt men het dagelijks toezicht op het gebouw toe.

Begin april gaan Goethart en Jongmans samen naar Weert om het huis in te richten. Daarbij wordt „ernaar gestreefd om een laboratorium te verkrijgen, dat zooveel mogelijk gelegenheid aanbiedt om de meest verschillende onderzoekingen te verrichten, die ter orienteering en het bijeenbrengen van materiaal noodig kunnen zijn, onder vermindering echter van alle luxe.” (N.K.A.; 1903-'04, p. 152)

Ver Straeten aan het werk in het Botanisch Station. Naar foto's uit folder „De Nederlandsche Botanische Vereniging” 1910.

Gelijkvloers richten zij de vertrekken in tot werk-kamers. Voor de ramen komen stevige, withouten tafels. Er worden kasten gemaakt voor chemica-liën, glaswerk en allerhande soorten instrumenten die bij het onderzoek nodig kunnen zijn. Ook de keuken maken zij tot werkkamer en in de bij-keuken, waar de pomp staat, kan men glaswerk omspoelen. Op zolder komt een grote tafel waarop planten gedroogd kunnen worden. Er wordt ook een donkere kamer ingericht voor het ontwikkelen van foto's. Op een andere zolderkamer staat een werkbankje met wat gereedschap voor hout- en metaalbewerking. Het gebouw is daarmee klaar en biedt plaats aan zes onderzoekers tegelijk.

Op de inventarislijst, waaruit blijkt dat het station wel heel erg goed geoutilleerd is, staan ook enkele bierglazen. Bij het aanschaffen daarvan zal Goet-hart wel hebben teruggedacht aan de lange tocht, die hij in september 1895 met Vuyck gemaakt had, dwars over de Peel. In het verslag daarvan staat te lezen: „Men moge over het Limburgsche bier zijn eigen oordeel hebben, zeker is het dat het onder de gegeven omstandigheden (zij hadden een tocht van zeven uur onder een brandende zon achter de rug) perfect smaakt en het bovendien de goede eigenschap heeft van door zijn uiterst gering alcohol-gehalte geen bedwelmende invloed uit te oefenen wanneer men er een groote kwantiteit van drinkt.” (manuscript p. 28)

Intussen heeft men ook een naam voor het gebouw gevonden. Het zal in het vervolg 'Kok Ankersmit station' gaan heten. Daarmee viert men dan de nagedachtenis van een oud lid: Hendrik Jan Kok Ankersmit, aan wie de vereniging veel te danken heeft. Zo liet hij onder andere een fors bedrag na met de bepaling dat de renten van dit kapitaal gebruikt konden worden voor botanische doelein-den. Bij dit fonds klopt men daarom aan om een toelage van f 800,— ter bestrijding van de eerste onkosten.

Ook bij de universiteiten van Leiden, Groningen en Amsterdam wordt subsidie gevraagd. Het be-stuur van de N.B.V. is ervan overtuigd, dat hun station van groot belang kan zijn voor studenten in de plant- en dierkunde. En ze stellen daarbij vast, dat "er Studenten gevonden worden, die zeer

goed op de hoogte zijn van den fijneren bouw en de verrichtingen der cel, doch de plant waarvan deze cellen deel uitmaakten, niet of ter nauwernood kennen." (Brief no 28, aan Universiteitsfonds te Leiden.) Een verblijf aan het station te Weert kan dat euvel voor een groot deel verhelpen.

Daarnaast zijn de studenten aan een universiteit toch wel een beetje verwend. Ze krijgen daar bijna alles wat voor hun onderzoek nodig is. Moeten zij dan later zelfstandig onderzoek doen en zich daar-bij een beetje behelpen, dan gaat dat niet. In Weert kunnen ze leren hoe goede resultaten te bereiken ook met eenvoudige, vaak door hen zelf te maken, instrumenten.

Als er begin 1906 nog wat geld in kas over is besluit men een bootje te gaan kopen, dat goed van pas kan komen bij het zoeken naar waterplanten. Op 4 mei schrijft Ver Straeten heel enthousiast dat hij in Rotterdam voor achttien gulden zo'n bootje gekocht heeft. Er is ook al een ligplaats voor ge-vonden in de Roevender Peel, waar de zeldzame Isoëtessoorten groeien.

Niettegenstaande de moeite die er gedaan was om het Kok Ankersmit Station zo goed mogelijk in te richten, komt er de eerste jaren maar weinig be-zoek. De voorzitter van de N.B.V. meent dat het slechte bezoek moet worden toegeschreven aan de onbereikbaarheid van Weert. Hij ziet daarom lie-ver dat men het station sluit om het elders op te richten. Maar gelukkig is de meerderheid van het bestuur het niet eens met Went. Vestiging op een andere plaats zal volgens hen het bezoek niet be-vorderen. En het station blijft in Weert.

Intussen bedenkt Ver Straeten dat het gebouw nog niet verzekerd is. Hij maakt het bestuur daar-op attent en men vraagt hem voor een en ander zorg te dragen. Zo wordt bij Math. van Kimme-nade, agent van de Provinciale Brand- & Inbraak-Verzekering, het huis voor f 1000,— tegen brand verzekerd. De premie bedraagt f 1,— per jaar verhoogd met 10 cent vanwege het gebruik van petroleum, en nog eens 10 cent voor schade als gevolg van blikseminslag ook als er geen brand op volgt. Het is echter niet mogelijk een onbewoond pand tegen inbraak te verzekeren.

Ook 1907 wordt geen suksesjaar. En omdat er weinig belangstelling komt van studenten bedraagt de subsidie van de universiteiten ook maar f 30,—. Alleen Ver Straeten maakt dankbaar gebruik van de tuin achter het gebouw. Hij kweekt er dahlia-kruisingen en met sukses.

Gelukkig is er het volgende jaar meer animo voor Weert. Eind juni zijn er een paar studenten uit Amsterdam. Ook vanuit Groningen komen er bezoekers. In augustus werkt dr. Johanna Westerdijk, de directrice van het Phytopathologisch Laboratorium te Amsterdam, een tijdje in Weert in verband met haar onderzoek naar de Klaverkanker in Limburg.

De belangrijkste gebeurtenis is wel de komst van Prof. Hugo de Vries uit Amsterdam. Hij schrijft op 11 juli 1908 aan de secretaris van de N.B.V.: „Zelf bezocht ik het laboratorium met eenige andere leerlingen van 27-30 juni: het is keurig in orde en voldoet zeer.” (brief no. 121)

Natuurlijk gaat zijn aanwezigheid in Weert niet onopgemerkt voorbij en de harmonie St. Antonius brengt de hooggeleerde gast een serenade.

Toen de N.B.V. nieuwe statuten ging maken richtte men daarbij meteen op een 'Commissie voor het Botanisch Station'. In het vervolg zijn drie leden van de vereniging belast met het toezicht. Maar niettegenstaande dat wordt ook 1909 geen groots jaar. Bezoek komt er haast niet en alleen Mej. Westerdijk, die nu ook lid van de commissie is, werkt er een paar dagen.

In de zomer van 1910 komen er weer vijf studenten uit Groningen. In dat jaar vraagt Ver Straeten ontheven te worden van het toezicht houden. In zijn plaats verklaart de apotheker zich bereid een oogje in het zeil te houden. Het was Eug. Huperetz, een van de mede-oprichters van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg en tot 1913 penningmeester.

In 1911 herziet men het huurkontraat. De huur wordt wat aangepast en vastgesteld op f 125,— per jaar. Ook de visser, die in zijn haventje een plaatsje heeft ingeruimd voor het bootje van het station, vraagt nu f 6,— huur voor de ligplaats, het toezicht houden op de boot en het bewaren van het roer in eigen huis. Tot dan toe kreeg hij daar

één gulden per jaar voor ook als hij af en toe bezoekers van het station rondleidde. Met recht klaagt de man over zo'n beloning.

In 1912 melden zich buiten enkele leden van de vereniging alleen maar een paar studenten uit Groningen. Geen wonder, dat we in het jaarverslag over 1912 lezen: „Het is te betreuren dat nu het zeker is dat de plassen te Weert binnen afzienbare tijd uit zullen drogen, er niet van het botanisch station gebruikt gemaakt wordt om de algenflora te onderzoeken. Het botanisch station is toch voornamelijk met dat doel opgericht.” (N.K.A., 1912-1913, p. 24)

Geen wonder ook, dat het bestuur van de N.B.V. op 25 oktober 1913 aan de ledenvergadering voorstelt het station tijdelijk op te heffen. Er zijn de laatste jaren grote uitgaven voor gedaan en er wordt weinig of geen gebruik van gemaakt. Zou zich later een gunstige gelegenheid voordoen dan wil men het station nog eens op een andere plaats openen. Intussen zal men de inboedel opslaan in Haarlem of Utrecht. Op 1 juni moet het station leeg zijn. Dan loopt het huurkontraat af.

Niet alleen voor Weert betekende dit het eind van het station, want de N.B.V. heeft het later nooit meer ergens anders gevestigd. In 1917 wordt wat er dan nog van de inboedel over is verkocht aan de Landbouw Hogeschool te Wageningen.

Aan de mogelijke redenen voor het mislukken van het botanisch station wordt meer aandacht besteed in een artikel dat binnen afzienbare tijd elders gepubliceerd zal worden. Daarin zal de geschiedenis van het Kok Ankersmit Station meer uitvoerig worden beschouwd.

Het blijft jammer dat er niet meer gebruik gemaakt is van de uitzonderlijke kans meer bekend te worden met de unieke moerasflora, „eigen aan veenvorming op relatief schralen bodem, hier zo uiterst rijkelijk vertegenwoordigd en die als het ware uitnodigt tot onderzoekingen, zoowel van de soorten voor zich als van de formaties zelve.” (N.K.A.; 1903-'04, p. 159.) Die flora was door de vele ontginningen gedoemd te verdwijnen. Pogingen, ondernomen om te redden wat er nog te redden viel, en vooral de leidende rol, die Ver Straeten daarbij speelde, komen een volgend keer ter sprake.

